

SaKaste – Saamelaisten sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämiskäytännön -hanke

PaKaste 2 osahanke
1.10.2011-31.10.2013

Saamelaiskäräjät, Poske saamelaisyksikkö
Kolpeneen kuntayhtymä, Saamelaisten kotiseutualueen
kunnat, SámiSoster ry ja Saamelaisalueen
koulutuskeskus.

Tavoitteena saamenkielisten ja kulttuuriin pohjautuvien palveluiden laatu, vaikuttavuus ja saatavuus

Osaamisen turvaamisen keinot:

- 1) Kehittämispäivät**
- 2) Tiimityöskentely (saamelaisen vanhustyön kehittäjäasiantuntijatiimi, saamenkielisen varhaiskasvatuksen vasu-tiimi ja materiaalipankkitiimi)**

Kehittämispäivät 6 , tiimityöskentely 20
Ajalla 6.2.2012 – 30.8.2013 järjestetty 26
tapahtumaa. Osallistujia 329 henkilöä.

Kehittämistyötä tehtiin:

- Prosessiluontoisesti.
- **Saamelaiskulttuurin** lähtökohdista.
- Huomioidaan kehittäjäasiantuntijatyöntekijöiden aikaisempi osaaminen, hiljainen tieto – ammatillinen sekä kulttuurinen saamelainen perinteinen tieto.
- Asiakslähtöisyys näkyy siinä, että työntekijät tuntevat asiakkaiden tarpeet ja heitä ohjataan kehittämistyön kuluessa tunnistamaan asiakkaan saamen kieleen ja kulttuuriin pohjautuvat palvelujen tarpeet.

Yhteistyö oppilaitosten kanssa

- **Saamelaisten varhaiskasvatustyöntekijöiden monikulttuurisuus koulutus 10 ov** (Saamelaisalueen koulutuskeskus) Järjestetty täydennyskoulutuksena. Hanke mukana suunnittelussa.
- **Saamelaisten sosiaali- ja terveysalan palveluhenkilöstön lisäkoulutus 10 ov** , saamelaistieto, monikulttuurisuus ja kulttuurisensitiivisyys (Sakk) Hankkeen toimesta tarkennettu opsia ja "korvamerkitty" koulutus neuvoteltu hankkeen aikana järjestettäväksi vuosittain.
- Saamelaisalueen koulutuskeskuksen lähihoitajakoulutuksesta vastaavan opettajan kanssa sovittiin siitä, että SaKaste-hankkeen tuotokset tulevat oppimateriaaliksi sosiaali- ja terveysalan, sekä päivähoitoalan koulutukseen.
- Keskusteltu oppilaitosten edustajien kanssa tutkimus- ja lopputyöaiheista.

Mihin päästiin

Tuotokset:

- 1) Saamelaisen vanhustyön työkalupakki
- 2) www.kuati.fi – varhaiskasvatuksen materiaalipankki kolmella saamen kielellä
- 3) Saamenkielisen varhaiskasvatuksen arjen käytäntöjen opas

Saamelaisen vanhustyön työkalupakki

Työkalupakin avulla

- Saamen kielen ja kulttuurin huomioiminen hoitotyössä tulee näkyväksi ja oman taustan merkitys ja hoitotyön laatu korostuvat.
- Voit huomioida paremmin saamelaisen ikääntyneen tarpeet ja antaa asiakkaalle mahdollisuuden vaikuttaa omaan hoitoonsa kotipalvelussa, palveluasumisessa, tehostetussa palveluasumisessa ja laitoshoidossa.
- Saat käytännön ohjeita, suosituksia siitä, miten saamelainen ikääntynyt ihminen voi säilyttää ja ylläpitää kieltään, kulttuuriaan ja identiteettiään.
- Voit perehdyttää työyhteisösi tulevan uuden työntekijän.
- Työkalupakista saat helposti ja nopeasti käsityksen siitä, mitä saamelaisen vanhustyö työpaikallasi tarkoittaa.
- Saamelaisen ikääntyneen omat ja hänen omaistensa vaikutusmahdollisuudet hoitoon paranevat.
- Jokaisen luvun kohdalla on ensin yhteistä, koko saamelaisten kotiseutualueella tehtävää vanhustyötä koskevaa tietoa ja ohjeita ja sen jälkeen tila, johon on voit täydentää oman työpaikkasi käytäntöjä.

Saamelaisen varhaiskasvatuksen arjen käytäntöjen opas

Perustuu saamelaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja toimii

- Työntekijöiden perehdytyksen ja vuorovaikutuksen työvälineenä.
- Pohjana yksiköiden lapsiryhmien vasulle (varhaiskasvatussuunnitelma).
- Pohjana lapsikohtaiselle vasulle.
- Pedagogisen johtamisen työvälineenä.
- Oppaaseen kirjataan päiväkodin/kielipesän sopimukset, miten toimimme.
- Kyseessä on jatkuva prosessi, jota kehitetään henkilöstön ja varhaiskasvatusyksikön tarpeiden mukaan

Inarin-, koltan- ja pohjoissaamenkielisen varhaiskasvatushenkilöstön www.kuati.fi -materiaalipankkisivusto

- Kolmikielinen materiaalipankkisivusto, joka sisältää saamenkieliset ja -kulttuuriset toimintamenetelmät.
- Tavoitteena on olla ulkoasultaan iloinen, motivoiva, houkutteleva, värikäs ja leikkisä.
- Sivuston tehtävä on tukea kielen ja kulttuurin oppimista ja opettamista.
- Helppo, johdonmukainen ja selkeä.
- Opettava sivusto: kielellisesti, kulttuurisesti ja pedagogisesti.
- Helppo työkalu ensisijaisesti saamelaisen varhaiskasvatuksen parissa työskenteleville, mutta myöhemmin internetissä julkistettuna myös vanhemmille ja muille kiinnostuneille.
- Materiaalia, tekemisvinkkejä, tietoa ja käytännön apua saamelaisen päivähoidon parissa työskenteleville. Se sisältää kuvapankin, videoita, tekstejä, linkkejä ja suljetun keskustelufoorumia.

www.kuati.fi pääsivu

Buorre
beaivi. Mun
lean Aslat.

Pyeri peivi.
Mun lam
Váábu.

Tiõrv! Mon
leäm Mä'rrj.

Aloitussivu - kategoriat

- Laulut ja leikit
- Kädentaidot
- Luonto ja elinkeinot
- Kuvat ja videot
- Linkit ja vinkit
- Toimipaikat
- Mikä on kuati.fi?
- Monikielisen lapsen kasvatus
- Laavun pohjaa esittävästä, saamen väreissä olevasta logosta voit valita vuodenajan ja näin löytyy ajankohtaan sopivat materiaalit.

Askarteluohjeita

Ullopuásui

Tarbâseh:

- puđâldemponoseh
- Tuoppimullo

Hammii puđâldemponosijn poccuid rungo. Ele vâjâldit čoorviđ já piäiná. Kiško tuoppimullost stieällâsijđ já punjâttâl taid puđâldemponosij pirrâ; čuávji já seelgi sajan assaab kerdi já juolgij pirrâ asetteleb kerdi. Kyeđe tuše čuárvih, pieinis já kyepireh ullokerdittáá.

Saamelaisen varhaiskasvatuksen kehittäjätyöntekijöiden palautteita:

- "Mahdollisuus jutella ja katsoa yhdessä asioita, voimaannuttavia tapaamisia. Hyvä verkostoitua yli kielirajojen"
- "Mukava, kun on muita saamenkielisiä, luonnollista puhua saamea kun materiaalipankkia ja omaa osaamista vahvistetaan vuorovaikutuksen kautta"
- "Uusia yhteistyöideoita syntyy, kun nähdään toisia samassa tilanteessa työskenteleviä, olen huolissani, miten saadaan sisältöjä materiaalipankkiin, kun on niin vähän aikaa"

Saamelaisen vanhustyön kehittäjätyöntekijöiden palautteita

- "Voin rohkeammin käyttää saamenkieltä tietoisena oikeuksistani. "
- "Uusia ideoita ja uusia toimintatapoja."
- "Monenlaisia ajatuksia ja toimintatapoja eri kunnista miten toimia ja kehittää työtapojani, yritän viedä työmalleja jo omaan kuntaan."
- "Uusia ideoita työntekoon, työtapoihin. Norjan puolelta kivoja asioita. Varmuutta saamelaisuuden tärkeydestä. Panostan itse tästä lähtien enemmän saamelaisten kanssa työskentelyyn."
- "Sain paljon ideoita saamen kielen ja kulttuurin kohottamiseen. Oma kuvani työssäni saamenkielen ja kulttuurin ylläpitämisessä selkiintyi."

Kehittämisprosessin arviointia ja jatkotarpeet

- SaKasteessa tehdyt tuotokset hyvä alku jatkuvalle saamenkielisten ja kulttuuriin pohjautuvien palvelujen kehittämistyölle.
- Etäyhteydet hyvät.
- Tuotokset käyttöön myös sote-alan ja mahdollisesti saamen kielten koulutukseen (materiaalipankki)
- Työntekijät kokivat kehittämisprosessin aikaiset yhteiset tapaamiset tärkeäksi verkostoitumiskanavaksi.
- Resursseissa huomioitava kolme saamen kieltä (käännös ja tulkkaus) ja alueelliset kulttuurierot.
- Pitkät välimatkat– huomioitava suunnitelmissa.
- Resursseja ja mahdollisuuksia yhteistyöhön Norjan ja Ruotsin kanssa olisi pitänyt olla enemmän
- Hankkeen sisältö ja tavoitteet liian laajat suhteessa aikaan ja resursseihin
- Materiaalipankkiin jatkohanke välttämätön vrt. www.papunet
- Kehittäjäasiantuntijat motivoituneita, sitoutuneita ja ahkeria.

The background is a solid red color with a pattern of white, stylized leaves scattered across it. The leaves vary in size and orientation, creating a subtle, decorative texture.

Takkâ!
Spä´sseb!
Giitu!
Kiitos!